

DỰ THẢO

TỜ TRÌNH

Xin chủ trương xây dựng Nghị định thay thế các Nghị định quy định về quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp

Kính gửi: Thủ tướng Chính phủ

Thực hiện công tác quản lý nhà nước đối với hoạt động bán hàng đa cấp, Bộ Công Thương thường xuyên thực hiện rà soát, phát hiện và kiến nghị sửa đổi các quy định pháp luật nhằm hoàn thiện cơ sở pháp lý quản lý hoạt động bán hàng đa cấp. Căn cứ các chỉ đạo của Chính phủ, Thủ tướng Chính phủ về việc điều kiện tối đa về môi trường pháp lý cho người dân, doanh nghiệp, thúc đẩy quyền tự do kinh doanh, tạo điều kiện tối đa về thủ tục hành chính, tăng cường hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước, Bộ Công Thương đã rà soát, nghiên cứu và đề xuất xây dựng Nghị định thay thế các Nghị định của Chính phủ về quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp, (Nghị định thuộc loại quy định tại khoản 2 Điều 19 Luật ban hành văn bản quy phạm pháp luật) như sau:

I. SỰ CẦN THIẾT BAN HÀNH NGHỊ ĐỊNH**1.1. Cơ sở chính trị, pháp lý**

Ngày 12 tháng 3 năm 2018, Chính phủ ban hành Nghị định số 40/2018/NĐ-CP về quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp thay thế cho Nghị định 42/2014/NĐ-CP ngày 14 tháng 5 năm 2014 (sau đây gọi là Nghị định 40). Nghị định 40 ra đời với các quy định siết chặt hơn về điều kiện kinh doanh, hoạt động bán hàng đa cấp đối với người tham gia, các doanh nghiệp và công tác quản lý nhà nước trong hoạt động bán hàng đa cấp.

Nghị định 40 được ban hành với các quy định điều chỉnh tương đối đầy đủ, toàn diện về hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp, tạo hành lang pháp lý rõ ràng cho các doanh nghiệp hoạt động minh bạch, sàng lọc những doanh nghiệp bán hàng đa cấp hoạt động bất chính, qua đó góp phần tạo ra môi trường cạnh tranh lành mạnh, giảm khả năng gây hậu quả về kinh tế - xã hội. Về cơ bản, Nghị định 40 có vai trò quan trọng trong sự phát triển của nền kinh tế nói chung, với xã hội và với ngành bán hàng đa cấp nói riêng, góp phần tạo môi trường minh bạch cho những doanh nghiệp bán hàng đa cấp hoạt động chân chính, đưa sản phẩm đến gần hơn với người tiêu dùng.

Năm 2023, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 18/2023/NĐ-CP ngày 28 tháng 4 năm 2023 sửa đổi, bổ sung một số điều của Nghị định 40/2018/NĐ-CP

(sau đây gọi là Nghị định 18/2023/NĐ-CP). Nghị định 18/2023/NĐ-CP đã khắc phục một số tồn tại, hạn chế của Nghị định 40/2018/NĐ-CP.

Mặc dù vậy, các quy định pháp luật về quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp vẫn chưa đáp ứng được nhu cầu quản lý nhà nước trong bối cảnh chuyển đổi số gắn với chủ trương tạo điều kiện tối đa về môi trường pháp lý cho người dân, doanh nghiệp, thúc đẩy quyền tự do kinh doanh, tạo điều kiện tối đa về thủ tục hành chính được Đảng và Nhà nước ta đẩy mạnh trong những năm vừa qua.

Năm 2023, Quốc hội ban hành Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng, trong đó đã quy định bán hàng đa cấp là một loại hình bán hàng trực tiếp, quy định các hành vi bị cấm trong hoạt động bán hàng đa cấp, trách nhiệm của tổ chức, cá nhân bán hàng đa cấp, vấn đề hợp đồng tham gia bán hàng đa cấp. Do đó, các Nghị định của Chính phủ về quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp cần được sửa đổi, bổ sung để đảm bảo đồng bộ, thống nhất với quy định của Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng 2023.

Năm 2020, Chính phủ đã ban hành Nghị quyết số 68/NQ-CP ngày 20 tháng 05 năm 2020 ban hành Chương trình cắt giảm, đơn giản hóa quy định liên quan đến hoạt động kinh doanh giai đoạn 2020 – 2025; ngày 20 tháng 5 năm 2024, Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính ký Chỉ thị số 16/CT-TTg yêu cầu các bộ, ngành, địa phương tiếp tục đẩy mạnh cắt giảm, đơn giản hóa thủ tục hành chính phục vụ người dân, doanh nghiệp; ngày 11 tháng 12 năm 2024 Thủ tướng Chính phủ ban hành Công điện số 131/CD-TTg về việc cắt giảm, đơn giản hóa thủ tục hành chính, giảm phiền hà, chi phí tuân thủ cho người dân, doanh nghiệp ngay từ khâu xây dựng văn bản quy phạm pháp luật. Do đó, việc rà soát để tiếp tục cắt giảm, đơn giản hóa thủ tục hành chính trong hoạt động bán hàng đa cấp là hết sức cần thiết.

Bên cạnh đó, công tác đấu tranh phòng chống tội phạm liên quan đến hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp cũng được quan tâm đẩy mạnh. Tại Chỉ thị số 21-CT/TTg ngày 25 tháng 5 năm 2020 của Thủ tướng Chính phủ về tăng cường phòng ngừa, xử lý hoạt động lừa đảo chiếm đoạt tài sản cũng yêu cầu Bộ Công Thương tăng cường công tác quản lý nhà nước đối với hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp; phối hợp với các bộ, ngành kiểm tra các hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp, kịp thời phát hiện dấu hiệu vi phạm pháp luật để có biện pháp xử lý. Để hoàn thiện cơ sở pháp lý phục vụ đấu tranh phòng chống tội phạm liên quan đến hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp, việc rà soát, sửa đổi quy định về quản lý bán hàng đa cấp, đặc biệt là khái niệm “kinh doanh theo phương thức đa cấp” là hết sức cần thiết.

Ngày 29 tháng 10 năm 2024, Bộ trưởng Bộ Công Thương có văn bản số 8645/BCT-CT về việc tăng cường công tác quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp. Trong đó có nội dung rà soát, đề xuất sửa đổi, hoàn thiện các

quy định pháp luật về quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp, theo hướng đáp ứng yêu cầu quản lý chặt chẽ về an ninh trật tự đối với hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp (đặc biệt là đối với các trường hợp cấp phép mới), ngăn ngừa nguy cơ xâm phạm an ninh trật tự, các biểu hiện trái với truyền thống văn hóa, chuẩn mực đạo đức, thuần phong mỹ tục của dân tộc;

Các yếu tố chính trị, pháp lý nêu trên đặt ra yêu cầu về sự cần thiết phải sửa đổi, bổ sung các Nghị định của Chính phủ về quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp để thể chế hóa chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách của Nhà nước.

Về mặt hình thức, do điều kiện lịch sử của quá trình xây dựng pháp luật, các quy định về quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp hiện đang được quy định tại 3 văn bản cấp Nghị định: Nghị định 40/2018/NĐ-CP; Nghị định 18/2023/NĐ-CP; Nghị định 55/2024/NĐ-CP. Do đó, việc ban hành một Nghị định mới thống nhất các quy định về quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp vào một Nghị định là phù hợp.

1.2. Cơ sở thực tiễn

Qua công tác quản lý hoạt động bán hàng đa cấp, Bộ Công Thương nhận thấy còn những vấn đề thực tiễn mà pháp luật hiện hành chưa điều chỉnh hoặc chưa quản lý được.

Hiện nay xuất hiện các mô hình kinh doanh có cách thức chi trả hoa hồng tương tự mô hình đa cấp mà ví dụ như mô hình tiếp thị liên kết hay mô hình trả thưởng một cấp. Trong mô hình này, người tham gia (F0) được trả hoa hồng trên doanh thu của khách hàng do mình giới thiệu (F1), khách hàng F1 này được hưởng hoa hồng khi giới thiệu khách hàng F2 mua hàng, F0 không được hưởng hoa hồng từ doanh thu của F2. Với quy định hiện hành, cơ quan quản lý gặp lúng túng khi xem xét, đánh giá để xác định chính xác loại hình kinh doanh này có phải là kinh doanh theo phương thức đa cấp hay không để có hướng tiếp cận, điều chỉnh phù hợp.

Một vấn đề mới phát sinh cần điều chỉnh quy định pháp luật để kiểm soát tốt hơn là việc mua bán doanh nghiệp bán hàng đa cấp để sở hữu giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp. Với thực tiễn Bộ Công Thương quản lý chặt chẽ việc cấp phép mới, các chủ thể muốn có giấy phép hoạt động có xu hướng mua lại doanh nghiệp có giấy phép để sở hữu giấy phép, qua đó triển khai hoạt động bán hàng đa cấp. Tình trạng này cần thiết phải được kiểm soát để ngăn ngừa nguy cơ các chủ thể có lịch sử hoạt động tại các doanh nghiệp đa cấp bất chính sở hữu được doanh nghiệp có giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp, hạn chế các rủi ro cho xã hội.

Qua công tác kiểm tra theo dõi thi hành pháp luật đối với Sở Công Thương các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương, nhiều Sở Công Thương đề xuất cần

phải sửa đổi các quy định tại Nghị định 40/2018/NĐ-CP và Nghị định 18/2023/NĐ-CP nhằm nâng cao hiệu quả quản lý hoạt động bán hàng đa cấp tại địa phương.

Từ thực tiễn đó, Bộ Công Thương đánh giá cần phải tiếp tục rà soát, sửa đổi các quy định pháp luật nhằm quản lý hiệu quả hơn nữa đối với hoạt động bán hàng đa cấp, ngăn ngừa tối đa các nguy cơ thiệt hại cho người dân, nhưng đồng thời phải phù hợp với chủ trương chung của Chính phủ về tăng cường thu hút đầu tư, tạo điều kiện tối đa cho hoạt động sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp, tháo gỡ các rào cản về pháp lý nhằm tạo điều kiện cho doanh nghiệp tối đa hóa hiệu quả sản xuất kinh doanh.

II. MỤC ĐÍCH BAN HÀNH, QUAN ĐIỂM XÂY DỰNG VĂN BẢN

2.1. Mục đích ban hành văn bản

Nghị định được xây dựng nhằm mục đích:

- Tiếp tục tạo hành lang pháp lý quản lý hiệu quả hoạt động bán hàng đa cấp, sửa đổi, hoàn thiện các quy định nhằm tạo thuận lợi cho các cơ quan quản lý cũng như doanh nghiệp trong quá trình thực thi và tuân thủ các quy định về quản lý hoạt động bán hàng đa cấp;
- Đảm bảo công tác quản lý nhà nước đáp ứng yêu cầu của xu thế chuyển đổi số;
- Thống nhất các văn bản ở nhiều Nghị định vào một Nghị định để tạo thuận lợi cho việc nghiên cứu, áp dụng, dẫn chiếu.

2.2. Quan điểm xây dựng văn bản

Việc nghiên cứu, xây dựng Dự thảo Nghị định thay thế các Nghị định quy định về quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp được tiến hành trên cơ sở các quan điểm chỉ đạo chủ yếu sau đây:

- Bảo đảm sự phù hợp của các quy định trong Nghị định với đường lối, chính sách của Đảng.
- Đảm bảo hoạt động bán hàng đa cấp đúng thực chất là hoạt động phân phối bán lẻ hàng hóa, hạn chế nguy cơ các tổ chức, cá nhân lợi dụng hoạt động bán hàng đa cấp để trục lợi bất chính. Quan điểm này cần được thể hiện xuyên suốt quá trình thực hiện hoạt động quản lý nhà nước, từ tiền kiểm đến hậu kiểm, đảm bảo doanh nghiệp đáp ứng điều kiện mới được đăng ký hoạt động và phải duy trì điều kiện này trong suốt quá trình hoạt động, doanh nghiệp không duy trì điều kiện hoặc vi phạm điều cấm sẽ bị loại khỏi thị trường.

- Quản lý chặt chẽ về an ninh trật tự đối với hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp (đặc biệt là đối với các trường hợp cấp phép mới), ngăn ngừa nguy cơ xâm phạm an ninh trật tự, các biểu hiện trái với truyền thống văn hóa, chuẩn mực đạo đức, thuần phong mỹ tục của dân tộc;

- Đảm bảo tính khả thi của các quy định, hạn chế tối đa các khó khăn, vướng mắc cho quá trình thực thi của cơ quan quản lý cũng như quá trình tuân thủ của các doanh nghiệp và người tham gia bán hàng đa cấp.

- Phân công rõ ràng, cụ thể trách nhiệm của các cơ quan, đơn vị liên quan trong quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp.

- Đảm bảo sự thống nhất, tương thích với pháp luật về dân sự, pháp luật về xử lý vi phạm và pháp luật hình sự nhằm tạo cơ sở pháp lý thuận lợi để xử lý tình trạng lợi dụng phương thức kinh doanh đa cấp nhằm thu lợi bất chính.

- Đáp ứng yêu cầu chuyển đổi số trong quản lý nhà nước.

III. PHẠM VI ĐIỀU CHỈNH, ĐỐI TƯỢNG ÁP DỤNG CỦA VĂN BẢN

3.1. Phạm vi điều chỉnh

Phạm vi điều chỉnh của Nghị định được giữ nguyên như phạm vi điều chỉnh của Nghị định 40: quy định về hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp và quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp.

3.2. Đối tượng áp dụng

Đối tượng áp dụng cũng không thay đổi so với Nghị định 40: áp dụng đối với doanh nghiệp bán hàng đa cấp, người tham gia bán hàng đa cấp và tổ chức, cá nhân khác có liên quan đến hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp.

IV. MỤC TIÊU, NỘI DUNG CỦA CHÍNH SÁCH, GIẢI PHÁP THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH TRONG ĐỀ NGHỊ XÂY DỰNG VĂN BẢN

4.1. Chính sách 1: Cắt giảm thủ tục hành chính trong lĩnh vực bán hàng đa cấp

4.1.1. Mục tiêu của chính sách

Các Nghị định hiện hành của Chính phủ quy định 12 thủ tục hành chính trong lĩnh vực bán hàng đa cấp. Dự thảo Nghị định dự kiến cắt giảm thủ tục hành chính nhằm các mục tiêu:

- Tiết kiệm nguồn lực xã hội, chống lãng phí;

- Thực hiện chủ trương chung của Chính phủ và chỉ đạo của Thủ tướng Chính phủ về cắt giảm, đơn giản hóa thủ tục hành chính;

- Tạo cơ sở pháp lý rõ ràng cho doanh nghiệp và cơ quan quản lý nhà nước trong việc thực hiện thủ tục hành chính trong lĩnh vực bán hàng đa cấp, đảm bảo các yêu cầu của doanh nghiệp đều được cơ quan quản lý nhà nước tiếp nhận, giải quyết theo trình tự, thủ tục rõ ràng, minh bạch.

4.1.2. Nội dung của chính sách

Chính sách này quy định việc chuyển từ cơ chế tiền kiểm thông qua thủ tục thông báo thay đổi thông tin danh mục hàng hóa sang phương thức quản lý hậu kiểm, đồng thời nâng cao trách nhiệm chủ động tuân thủ pháp luật của doanh nghiệp bán hàng đa cấp.

4.1.3. Các giải pháp thực hiện chính sách

Giải pháp 1: giữ nguyên quy định hiện hành

Theo quy định tại Nghị định 40, doanh nghiệp bán hàng đa cấp khi đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp cần cung cấp danh mục hàng hóa kinh doanh theo phương thức đa cấp với các thông tin: Tên, chủng loại, xuất xứ, quy cách đóng gói, chế độ bảo hành (nếu có), giá bán và số điểm thưởng quy đổi tương ứng với giá bán, thời điểm áp dụng. Quá trình hoạt động, nếu có thay đổi thông tin nào trong danh mục hàng hóa, doanh nghiệp phải thực hiện thủ tục thông báo thay đổi thông tin đến Bộ Công Thương.

Thủ tục này có mục đích chủ yếu là để cơ quan quản lý nắm bắt thông tin về hàng hóa kinh doanh của doanh nghiệp bán hàng đa cấp. Bộ Công Thương không phê duyệt hay cho phép doanh nghiệp được kinh doanh hay không được kinh doanh sản phẩm gì, không can thiệp đến giá bán sản phẩm. Do thời gian giải quyết hồ sơ là 15 ngày làm việc, doanh nghiệp cần xác định cụ thể ngày dự kiến áp dụng các thông tin mới (ví dụ bổ sung thêm sản phẩm vào danh mục). Trong trường hợp thông tin trong hồ sơ có nội dung không thống nhất hay không rõ ràng, doanh nghiệp sẽ phải sửa đổi bổ sung và điều chỉnh lùi ngày áp dụng danh mục mới. Điều này có thể gây ảnh hưởng trực tiếp đến kế hoạch kinh doanh của doanh nghiệp, đặc biệt là trong trường hợp đã ấn định ngày ra mắt các sản phẩm mới và thực hiện các hoạt động liên quan để ra mắt sản phẩm.

Nếu giữ nguyên quy định này, doanh nghiệp sẽ tiếp tục gặp phải những khó khăn, vướng mắc khi thực hiện thủ tục hành chính và các nguồn lực xã hội có thể tiếp tục bị lãng phí.

Giải pháp 2: Bãi bỏ thủ tục này, thay thế bằng cơ chế doanh nghiệp tự công bố, cập nhật thay đổi danh mục hàng hóa trên website và cơ quan quản lý thực hiện hậu kiểm

Giải pháp này vẫn đạt được mục đích quản lý là giá bán hàng hóa của doanh nghiệp bán hàng đa cấp được công khai, minh bạch, mọi người đều có thể dễ dàng

tiếp cận. Trong khi đó, cơ quan quản lý đã có công cụ thanh tra, kiểm tra để đánh giá việc chấp hành pháp luật của doanh nghiệp.

Việc thực hiện giải pháp này đảm bảo tính khả thi vì pháp luật hiện hành đã có quy định bắt buộc doanh nghiệp bán hàng đa cấp phải có trang thông tin điện tử để cung cấp thông tin về hoạt động bán hàng đa cấp của doanh nghiệp.

Giải pháp này giúp tiết kiệm được nguồn lực về thời gian, tài chính, nhân lực cho cả doanh nghiệp và cơ quan quản lý nhà nước.

4.1.4. Giải pháp thực hiện chính sách được lựa chọn và lý do lựa chọn

Bộ Công Thương lựa chọn giải pháp 2 trên cơ sở tiết kiệm được nguồn lực xã hội, phù hợp với chủ trương chính sách của Nhà nước và vẫn đạt được mục tiêu quản lý nhà nước.

4.2. Chính sách 2: Hoàn thiện khái niệm kinh doanh theo phương thức đa cấp

4.2.1. Mục tiêu của chính sách

Cần sửa đổi quy định về khái niệm kinh doanh theo phương thức đa cấp để làm rõ nội hàm của hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp, tạo cơ sở xác định rõ ràng một số loại hình kinh doanh mới có yếu tố trả thưởng dựa trên quan hệ giới thiệu có phải là hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp hay không, qua đó lựa chọn quy định pháp luật để điều chỉnh cho phù hợp.

4.2.2. Nội dung của chính sách

Chính sách này quy định nhằm làm rõ khái niệm kinh doanh theo phương thức đa cấp, trong đó làm rõ yếu tố nhiều cấp, nhiều nhánh được hiểu là mô hình của doanh nghiệp bán hàng đa cấp hay mô hình hoạt động của từng cá thể người tham gia bán hàng đa cấp; mối quan hệ giữa người giới thiệu và người được giới thiệu được coi là một cấp hay nhiều cấp.

4.2.3. Các giải pháp thực hiện chính sách

Giải pháp 1: giữ nguyên quy định hiện hành

Giải pháp này khiến việc xác định mô hình hoạt động của hình thức trả thưởng một cấp là không rõ ràng, cả doanh nghiệp và cơ quan quản lý gặp lúng túng thực tế hiện nay.

Giải pháp 2: Sửa đổi khái niệm kinh doanh theo phương thức đa cấp theo hướng mô hình trả thưởng một cấp cũng coi là kinh doanh theo phương thức đa cấp, người giới thiệu và người được giới thiệu là hai cấp, cũng là đa cấp.

Cách hiểu này cũng giúp xác định rõ ràng và áp dụng pháp luật điều chỉnh rõ ràng đối với mô hình trả thưởng một cấp, giải quyết được vướng mắc về cách hiểu khác nhau.

Tuy nhiên, cách tiếp cận này có nội hàm quá rộng, có nguy cơ khiến các doanh nghiệp sử dụng mô hình kinh doanh đơn giản như tiếp thị liên kết, xúc tiến thương mại thông qua trả hoa hồng cho người giới thiệu khách hàng mới (ví dụ như người tập gym giới thiệu người tập mới được tặng thêm tháng tập, người đăng ký hội viên hãng hàng không giới thiệu hội viên mới được cộng dặm thưởng...), cũng phải đáp ứng các quy định chặt chẽ như các doanh nghiệp bán hàng đa cấp.

Giải pháp 3:

Sửa đổi khái niệm kinh doanh theo phương thức đa cấp theo hướng chỉ coi là kinh doanh theo phương thức đa cấp khi người tham gia được trả thưởng hai cấp trở lên.

Giải pháp này tạo cơ sở pháp lý rõ ràng để phân định rõ mô hình trả thưởng một cấp không được coi là kinh doanh theo phương thức đa cấp, qua đó các chủ thể liên quan đều hiểu rõ, thống nhất cách tiếp cận và điều chỉnh pháp luật. Đồng thời, cách hiểu này là phù hợp với thực tiễn, không gây khó khăn cho các doanh nghiệp sử dụng mô hình trả thưởng một cấp để thực hiện khuyến mại, không triển khai kinh doanh theo mô hình trả thưởng nhiều cấp.

4.2.4. Giải pháp thực hiện chính sách được lựa chọn và lý do lựa chọn

Bộ Công Thương lựa chọn giải pháp 3 trên cơ sở vừa giải quyết được vướng mắc thực tiễn, vừa đảm bảo sự điều chỉnh hợp lý đối với hoạt động kinh doanh trên thị trường, không tạo gánh nặng không đáng có cho các doanh nghiệp sử dụng mô hình trả thưởng một cấp đơn giản để xúc tiến thương mại.

4.3. Chính sách 3: Mở rộng loại hình văn bản của hợp đồng tham gia bán hàng đa cấp

4.3.1. Mục tiêu của chính sách

Theo quy định hiện hành tại Nghị định 40/2018/NĐ-CP, hợp đồng tham gia bán hàng đa cấp phải được thực hiện bằng văn bản giấy mới đáp ứng điều kiện về hình thức.

Chính sách mở rộng loại hình hợp đồng tham gia bán hàng đa cấp giúp tạo điều kiện cho doanh nghiệp được tự do lựa chọn hình thức văn bản của hợp đồng tham gia bán hàng đa cấp, được áp dụng hợp đồng điện tử trong hoạt động bán hàng đa cấp.

4.3.2. Nội dung của chính sách

Quy định rõ hình thức của hợp đồng tham gia bán hàng đa cấp không bị giới hạn bởi hình thức văn bản giấy, có thể sử dụng hợp đồng điện tử.

4.3.3. Các giải pháp thực hiện chính sách

Giải pháp 1: giữ nguyên quy định hiện hành

Quy định hiện hành về hình thức hợp đồng tham gia bán hàng đa cấp giới hạn quyền của doanh nghiệp trong việc lựa chọn hình thức văn bản của hợp đồng, gây nhiều khó khăn cho doanh nghiệp.

Giải pháp 2: Mở rộng loại hình văn bản của hợp đồng tham gia bán hàng đa cấp, cho phép sử dụng hình thức hợp đồng điện tử

Theo phản ánh của Hiệp hội Bán hàng đa cấp Việt Nam và các doanh nghiệp bán hàng đa cấp, hiện nay các doanh nghiệp trong ngành đang có nhu cầu sử dụng hợp đồng điện tử để ký kết hợp đồng tham gia bán hàng đa cấp với người tham gia. Việc ký kết hợp đồng điện tử mang lại nhiều lợi ích thiết thực cho doanh nghiệp:

- Giảm lượng lưu trữ hợp đồng giấy, qua đó giảm chi phí thuê mặt bằng và chi phí quản lý;

- Thuận tiện cho công tác quản lý nội bộ của doanh nghiệp: việc ký kết, tra cứu hợp đồng của doanh nghiệp sẽ được thuận tiện và dễ dàng hơn khi hợp đồng được ký kết, lưu trữ trên môi trường điện tử;

- Giảm thiểu nguy cơ thất lạc hợp đồng trong quá trình vận chuyển, lưu trữ;

- Hạn chế được tình trạng ký hộ hợp đồng: thực tế quản lý ghi nhận dấu hiệu nhiều trường hợp hợp đồng tham gia bán hàng đa cấp được tuyên trên nhận và ký hộ tuyên dưới, dẫn đến việc nhiều người có mã số, có tham gia bán hàng đa cấp nhưng không trực tiếp ký vào hợp đồng của chính mình, dẫn đến những hệ quả pháp lý khó lường khi giải quyết tranh chấp.

Thực tế công quản lý nhà nước cho thấy việc kiểm tra hợp đồng tham gia bán hàng đa cấp gặp khó khăn vì số lượng hợp đồng lớn, doanh nghiệp có thể lưu trữ ở các địa điểm khác nhau và trong một số trường hợp việc tìm kiếm hợp đồng để kiểm tra gặp khó khăn và mất nhiều thời gian, công sức. Về phía cơ quan quản lý nhà nước, việc quản lý hợp đồng điện tử cũng tạo nhiều thuận lợi cho các cơ quan quản lý:

- Công tác thanh tra, kiểm tra sẽ thuận lợi và hiệu quả hơn khi có thể tra cứu bất kỳ hợp đồng nào trong số hàng trăm ngàn hợp đồng;

- Ngăn chặn, hạn chế tình trạng một người tham gia có nhiều mã số, nhiều hợp đồng;

- Trường hợp có cơ sở dữ liệu chung về hợp đồng của tất cả các doanh nghiệp trong ngành, cơ quan quản lý có thể sử dụng hiệu quả trong giám sát, kiểm tra, giải quyết khiếu nại, tố cáo, phản ánh của người tham gia bán hàng đa cấp.

Theo giải pháp này, Dự thảo sẽ sửa đổi quy định theo hướng tạo điều kiện cho doanh nghiệp tự do lựa chọn hình thức văn bản của hợp đồng tham gia bán hàng đa cấp, có thể áp dụng hợp đồng giấy hoặc hợp đồng điện tử tùy điều kiện, nhu cầu của doanh nghiệp.

Giải pháp này giúp doanh nghiệp có thể ứng dụng công nghệ thông tin vào quản trị doanh nghiệp, tiết kiệm được nhiều chi phí như chi phí lưu trữ, chi phí in ấn, nguồn lực xử lý giấy tờ.

Phương án này cũng phù hợp với xu thế chuyển đổi số đang được Chính phủ thúc đẩy mạnh mẽ trong thời gian vừa qua.

4.3.4. Giải pháp thực hiện chính sách được lựa chọn và lý do lựa chọn

Bộ Công Thương lựa chọn giải pháp 2 trên cơ sở tiết kiệm được nguồn lực xã hội, phù hợp với chủ trương chính sách của Nhà nước và vẫn đạt được mục tiêu quản lý nhà nước.

4.4. Chính sách 4: Tăng cường phân cấp cho địa phương trong quản lý hoạt động bán hàng đa cấp

4.4.1. Mục tiêu của chính sách

Chính sách này nhằm tăng cường thẩm quyền và công cụ cho cơ quan quản lý tại địa phương trong quản lý hoạt động bán hàng đa cấp, gia tăng trách nhiệm của chính quyền địa phương trong quản lý hoạt động bán hàng đa cấp trên địa bàn.

4.4.2. Nội dung của chính sách

Chính sách này quy định về điều kiện đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp tại địa phương, gia tăng hiện diện thương mại của doanh nghiệp tại các địa phương nơi doanh nghiệp có số lượng nhà phân phối lớn hoạt động.

4.4.3. Các giải pháp thực hiện chính sách

Giải pháp 1: giữ nguyên quy định hiện hành về điều kiện hoạt động bán hàng đa cấp tại địa phương

Pháp luật hiện hành quy định doanh nghiệp đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp tại tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương phải có đầu mối liên hệ trong trường hợp không có chi nhánh, văn phòng đại diện tại địa phương. Theo đó, hầu hết các doanh nghiệp chỉ cử người làm đầu mối, ít thành lập chi nhánh, văn phòng đại diện hay địa điểm kinh doanh.

Giải pháp này giúp doanh nghiệp linh hoạt trong việc lựa chọn hình thức hiện diện tại địa phương nơi doanh nghiệp có hoạt động bán hàng đa cấp. Tuy nhiên, nhiều Sở Công Thương cho biết các doanh nghiệp bán hàng đa cấp thường không có địa điểm hoạt động cố định như chi nhánh, văn phòng đại diện mà chủ yếu cử cá nhân làm đầu mối thông tin. Do đó, cơ quan quản lý tại địa phương gặp nhiều khó khăn trong công tác quản lý hoạt động bán hàng đa cấp vì khó thực hiện kiểm tra giám sát và nắm bắt tình hình hoạt động của doanh nghiệp. Nhiều trường hợp doanh nghiệp thành lập văn phòng đại diện nhưng chỉ mang tính chất đối phó, không có hoạt động thực tế mà chỉ để đáp ứng điều kiện hoạt động tại địa phương.

Với việc duy trì biện pháp này, công tác quản lý bán hàng đa cấp tại các địa phương sẽ tiếp tục đối mặt với những khó khăn, thách thức vì vấn đề doanh nghiệp không có địa điểm cố định.

Giải pháp 2:

Sửa đổi quy định về hiện diện của doanh nghiệp tại địa phương theo hướng doanh nghiệp phải gia tăng mức độ, hình thức hiện diện thương mại tại địa phương theo quy mô người tham gia bán hàng đa cấp của doanh nghiệp trên địa bàn. Theo đó, doanh nghiệp phải:

- Có chi nhánh tại các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương nơi doanh nghiệp có 5.000 người tham gia bán hàng đa cấp trở lên;
- Có văn phòng đại diện hoặc chi nhánh tại các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương nơi doanh nghiệp có 1.000 người tham gia bán hàng đa cấp trở lên.
- Có đầu mối tại địa phương đáp ứng điều kiện hoặc văn phòng đại diện hoặc chi nhánh tại các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương nơi doanh nghiệp không có trụ sở, chi nhánh, văn phòng đại diện.

Đồng thời, bổ sung quy định nâng cao trách nhiệm của cơ quan quản lý tại địa phương như quy định một số trường hợp Sở Công Thương có trách nhiệm thông báo với cơ quan công an địa phương khi tiếp nhận hồ sơ thông báo hội nghị, hội thảo, đào tạo: các sự kiện có từ 500 người trở lên tham gia, các sự kiện cần có phương án đảm bảo an ninh an toàn, phương án đảm bảo an toàn giao thông, phương án đảm bảo công tác phòng cháy chữa cháy, sự kiện có sự tham gia của người nước ngoài...

4.4.4. Giải pháp thực hiện chính sách được lựa chọn và lý do lựa chọn

Bộ Công Thương lựa chọn giải pháp 2 trên cơ sở đáp ứng nhu cầu quản lý của địa phương, đồng thời thể chế hóa chủ trương phân cấp quản lý cho chính quyền địa phương.

4.5. Chính sách 5: ngăn chặn tình trạng mua bán giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp

4.5.1. Mục tiêu của chính sách

Chính sách này nhằm ngăn chặn việc mua lại doanh nghiệp bán hàng đa cấp để sở hữu giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp.

4.5.2. Nội dung của chính sách

Chính sách này quy định giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp không mặc nhiên còn giá trị khi doanh nghiệp thay đổi chủ sở hữu nắm quyền chi phối.

4.5.3. Các giải pháp thực hiện chính sách

Giải pháp 1: giữ nguyên quy định hiện hành

Theo quy định hiện hành, khi thay đổi thông tin đăng ký doanh nghiệp, trong đó có trường hợp thay đổi thông tin chủ sở hữu, doanh nghiệp thực hiện thủ tục đăng ký sửa đổi, bổ sung giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp sau khi sửa đổi giấy chứng nhận đăng ký doanh nghiệp.

Theo quy định này, doanh nghiệp bán hàng đa cấp được tự do thay đổi chủ sở hữu. Sau khi thay đổi đăng ký doanh nghiệp để cập nhật chủ sở hữu mới, doanh nghiệp chỉ cần thực hiện thủ tục sửa đổi, bổ sung giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp để cập nhật thông tin thống nhất với đăng ký doanh nghiệp.

Với cách thức này, các doanh nghiệp có thể dễ dàng có được giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp bằng cách mua lại doanh nghiệp, không cần thực hiện thủ tục cấp mới, vốn được kiểm soát chặt chẽ bởi Bộ Công Thương. Đây có thể là khe hở để các chủ thể kinh doanh bất chính lợi dụng có được giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp, lợi dụng giấy chứng nhận để hoạt động bất chính.

Giải pháp 2: Bổ sung quy định làm rõ khi thay đổi chủ sở hữu nắm quyền kiểm soát, chi phối, doanh nghiệp muốn hoạt động bán hàng đa cấp phải đăng ký cấp mới giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp

Theo phương án này, cơ quan quản lý không tiếp nhận, giải quyết hồ sơ đề nghị sửa đổi, bổ sung giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp khi doanh nghiệp thay đổi chủ sở hữu nắm quyền kiểm soát, chi phối. Doanh nghiệp đã đổi chủ sở hữu muốn hoạt động bán hàng đa cấp phải đăng ký cấp mới giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp.

Quy định này sẽ ngăn chặn được việc mua bán doanh nghiệp để sở hữu giấy chứng nhận đăng ký hoạt động bán hàng đa cấp.

4.5.4. Giải pháp thực hiện chính sách được lựa chọn và lý do lựa chọn

Bộ Công Thương lựa chọn giải pháp 2 trên cơ đảm bảo đạt được mục tiêu quản lý nhà nước.

Ngoài các chính sách nêu trên, một số nội dung khác của Nghị định 40/2018/NĐ-CP cũng cần được sửa đổi, bổ sung cho phù hợp với thực tiễn, đảm bảo tính khả thi. Bộ Công Thương xin trình bày cụ thể ở Phụ lục kèm theo Tờ trình này.

V. DỰ KIẾN NGUỒN LỰC, ĐIỀU KIỆN ĐẢM BẢO CHO VIỆC THI HÀNH NGHỊ ĐỊNH SAU KHI ĐƯỢC THÔNG QUA

Sau khi Nghị định được ban hành, Bộ Công Thương dự kiến nguồn lực đảm bảo cho việc thi hành như sau:

- Tiến hành phối hợp với Sở Công Thương các địa phương, các đơn vị quản lý nhà nước có liên quan thực hiện phổ biến, tuyên truyền các nội dung được sửa đổi, bổ sung của Nghị định;
- Gửi thông tin tới các đối tượng chịu sự tác động trực tiếp bao gồm các tổ chức, doanh nghiệp, cá nhân tham gia hoạt động bán hàng đa cấp thông qua hệ thống Trang thông tin điện tử quản lý hoạt động bán hàng đa cấp để biết, sẵn sàng cho việc thực thi, áp dụng Nghị định;
- Bám sát việc triển khai thực tế của các quy định, giải đáp kịp thời các khó khăn, vướng mắc của các cơ quan quản lý, doanh nghiệp và người tham gia bán hàng đa cấp trong việc triển khai thực hiện các quy định của Nghị định;
- Thanh tra, kiểm tra, giám sát việc thi hành Nghị định.

VI. THỜI GIAN DỰ KIẾN TRÌNH THÔNG QUA NGHỊ ĐỊNH

Bộ Công Thương dự kiến hoàn thiện và trình Chính phủ thông qua Nghị định vào Quý 4 năm 2025.

Trên đây là Tờ trình xin chủ trương xây dựng Nghị định thay thế các Nghị định của Chính phủ về quản lý hoạt động kinh doanh theo phương thức đa cấp, Bộ Công Thương kính trình Thủ tướng Chính phủ xem xét, quyết định./.

BỘ TRƯỞNG

Nơi nhận:

- Như trên;
- Các Phó Thủ tướng Chính phủ (để b/c);
- TT Nguyễn Sinh Nhật Tân;
- Lưu: VT, CT, PC.

Nguyễn Hồng Diên